

Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD.
*Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta,
Ul. 17. novembra č. 1, 080 01 Prešov,
email: peter.konya@unipo.sk*

Oponentský posudok k inauguračnému konaniu

doc. ThDr. Mária Kardis, PhD.
Gréckokatolícka teologická fakulta PU v Prešove
v odbore habilitačného konania a inauguračného konania Katolícka teológia

Zhodnotenie pedagogickej činnosti

Inaugurantka, doc. ThDr. Mária Kardis, PhD., poskytla hodnoverné a dostatočné podklady pre hodnotenie smerujúce k môjmu odporúčaní na inauguráciu. Na základe týchto podkladov môžem preto konštatovať, že uchádzačka je činnou a uznávanou osobnosťou vo svojom odbore s výraznými, interdisciplinárnymi presahmi a bohatou pedagogickou aj vedecko-výskumnou skúsenosťou doma aj v zahraničí.

Inaugurantka pedagogicky a výskumne pôsobila na viacerých univerzitách doma a v zahraničí. V rokoch 1999 – 2004 absolvovala denné doktorandské štúdium v Inštitúte biblických vied na Teologickej fakulte Katolíckej Univerzity v Lubline (Poľsko). Od roku 2006 pôsobí na Katedre historických vied Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. V rokoch 2010 - 2012 pôsobila ako hosťujúci profesor na Fakulte sociálnych a historických vied Univerzity Kardinála Stefana Wyszyńskiego vo Varšave. V akademickom roku 2020/2021 pôsobila ako Professor Visting na významnej poľskej univerzite - Warsaw University of Life Sciences WULS – SGGW a v akademickom roku 2023/2024 na Teologickej fakulte Univerzity Adama Mickiewicza v Poznani.

V rámci pedagogického pôsobenia sa zamerala na nasledovné predmety: Všeobecný úvod do Svätého písma, Nový zákon I.-IV., Grécky jazyk I.-II., Biblická teológia, Biblia dnes, The Literature of the Second Temple Judaism: Selected Chapters, Religiozita a interkulturalita európskeho priestoru v 21. stor, Interkultúrne vzdelávanie, Svetové mytológie, Globalizácia a suverenita národných štátov, Národná identita a multikulturalita v Európe.

Doc. Mária Kardis viedla vyše 90 bakalárskych, diplomových prác a rigorózných prác. Bola školiteľkou štyroch úspešne ukončených doktorandov. Aktuálne pod jej vedením realizujú svoje doktorandské štúdium šiesti uchádzači. Jednotlivé témy dizertačných prác priamo súvisia s výskumnou oblasťou, ktorej sa venuje inaugurantka. Doc. Mária Kardis taktiež bola

oponentkou mnohých bakalárskych, diplomových a dizertačných prác. Je autorkou, resp. spoluautorkou viacerých vysokoškolských učebníc: *Úvod do dejín a literatúry raného kresťanstva* / Mária Kardis, Dominika Tlučková- 1. vyd. - Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2024. – 124 s. - ISBN 978-80-555-3449-7. [OV: 020], *Interkultúrne vzdelávanie : učebnica pre vysoké a stredné školy* [print] / Anna Mikulová, Mária Kardis, Peter Šturák a kol. - 1. vyd. - Prešov : Gréckokatolícka teologická fakulta, 2018. - 210 s. - ISBN 978-80-555-2022-3. - ISBN 978-80-55-2022-3. [OV: 020], *Dejiny náboženskej pedagogiky I. : miesto troch monoteistických náboženstiev v budovaní európskej civilizácie* [print] / Kolektív autorov; Recenzenti Cyril Hišem, Pavol Dancák. - 1. vyd. - Prešov : Gréckokatolícka teologická fakulta, 2015. - 148 s. - ISBN 978-80-555-1358-4. [OV: 020, 030], *Svetové mytológie I. : vysokoškolská učebnica* [print] / Mária Kardis; Recenzenti František Trstenský, Daniel Slivka. - 1. vyd. - Prešov : Gréckokatolícka teologická fakulta, 2013. - 104 s. - ISBN 978-80-555-0927-3. [OV: 020], *Mytológia* [print] / Mária Kardis. - vyd. - Prešov : Gréckokatolícka teologická fakulta, 2009. - 216 s. - ISBN 978-80-555-0096-6. [OV: 020].

Vedecko-výskumná činnosť, publikačná činnosť a vedecká škola

Z dokladov v inauguračnom spise i z verejných databáz je zrejmé, že vedecká aktivita doc. Márie Kardis je dlhodobo produktívna a má interdisciplinárny presah. Vo svojom výskume sa koncentruje najmä na: biblickú teológiu a dejiny ranej Cirkvi – venuje sa interpretácii biblických textov, štúdiu apokryfov a symbolike ranokresťanských katakomb. V predloženej vedecko-výskumnej činnosti autorka dlhodobo prepája biblickú teológiu s religionistickým a interkultúrnym prístupom. Svoju metodológiu opiera predovšetkým o historicko-kritickú metódu a intertextuálnu analýzu v analýze biblických textov a intertestamentálnej literatúry. vďaka čomu sleduje rôzne kontexty, v ktorých biblické a postbiblické texty vznikali (kultúrne, jazykové, náboženské). Pri analýze tak zohľadňuje pôvodné biblické jazyky a prínos symbolickej, literárnej ako aj komparatívnej metódy (v oblasti mytológie). Autorka zároveň zdôrazňuje vplyv Pavlovej teológie na formovanie kresťanskej identity a význam Kristovej Paschy pre život veriacich v súčasnosti. Nosnou zložkou jej bádania je skúmanie archetypov, mytologických a biblických motívov a ich transformácie v dejinách európskej kultúry. Tým poukazuje na prepojenie náboženskej tradície s vývojom spoločenských a kultúrnych hodnôt.

Výsledky tohto skúmania aplikovala aj na modernejšie výzvy ako sekularizácia, globalizácia či vzostup fundamentalistických prúdov, kde skúma vzájomný vzťah medzi náboženskými a kultúrnymi faktormi v dnešnom pluralitnom prostredí.

V rámci doktorandského štúdia vedie a motivuje mladých vedeckých pracovníkov, pričom ich výskumné témy nadväzujú na uvedené okruhy – analýza biblických a postbiblických prameňov, religionistických a mytologických súvislostí, ako aj interdisciplinárne analýzy reflektujúce súčasnú spoločnosť. Všetky tieto aktivity integruje do jednej vedeckej školy, v ktorej kladie dôraz na prepojenie teoretických základov (biblická a religionistická metodológia) s praktickým presahom do kultúry a verejného diskurzu.

Je autorkou či spoluautorkou viacerých vedeckých monografií, vysokoškolských učebníc a širokého spektra odborných štúdií doma i v zahraničí. V predloženej dokumentácii uvádza: 7 vedeckých monografií, 12 publikácií v zahraničných publikáciách registrovaných v indexovaných databázach, viac než 80 vedeckých prác v domácich i zahraničných vedeckých časopisoch a zborníkoch, 5 vysokoškolských učebníc, početné citácie registrované v databázach Web of Science či Scopus (celkovo uvádza viac než 120 ohlasov), a ďalšie citácie v domácich publikáciách. Z tematického hľadiska vo svojich vedeckých prácach spája exegézu a hermeneutiku biblického textu s religionistickým a kultúrno-historickým prístupom. Osobitne cenné sú analýzy pohanskej symboliky a jej transformácie v ranom kresťanstve, ako aj publikácie o marginalizácii a desocializácii vybraných cieľových skupín z hľadiska religiozity. V posledných rokoch vidieť u nej prehĺbenie interdisciplinárnej perspektívy – spolu s kolegami z iných oblastí skúma otázky medzikultúrneho dialógu, migrácie, postmoderného či postreligiózneho kontextu a možné riešenia v praxi sociálnej politiky. Je potrebné konštatovať, že publikačná činnosť doc. Márie Kardis je rozsiahla, rôznorodá a tematicky sústreduje sa na biblickú teológiu, religionistiku a interdisciplinárny výskum vzťahu náboženstva a spoločnosti.

Monografie, ako napr. *Prvokresťanská tradícia*, či *Mýtus a sakrálna spoločnosť*, zdôrazňujú analytický prístup k biblickým textom, dejinám ranej Cirkvi a transformácii mýtov v kresťanskej kultúre. Podieľala sa aj na medzinárodne významných publikáciách, napr. *Christian Churches in Post-Communist Slovakia*, ktoré reflektujú interdisciplinárny rozmer náboženskej, spoločenskej a kultúrnej problematiky.

Dôležitou súčasťou autorkinej publikačnej činnosti je spolupráca na komentároch k biblickým knihám, napr. Žalmy 26–50 či Evanjelium podľa Marka, vydávaných prestížnym vydavateľstvom Dobrá kniha. V týchto rozsiahlych kolektívnych dielach prispieva najmä exegetickými a hermeneutickými analýzami, pričom zohľadňuje historicko-kritickú metódu, lingvistické aspekty a kultúrne kontexty. V domácom prostredí (časopisy Theologos, Historia Ecclesiastica a iné) i v zahraničí (časopisy indexované v databázach WoS a Scopus ako European Journal of Science and Theology, XLinguae a ďalšie). Významnú časť publikačnej činnosti predstavuje aj editorstvo vedeckých zborníkov a kolokvií s medzinárodnou účasťou

(napr. Biblia a morálka, Izraelský monoteizmus v kontexte dejín starovekého Blízkeho Východu, Svet kultúr a tradícií slovensko-poľského pohraničia, a iné). Ako zostavovateľka zborníkov integruje interdisciplinárne výstupy z oblasti teológie, religionistiky a sociálnych vied, pričom kladie dôraz na dialóg medzi biblistikou a súčasnými spoločenskými výzvami (multikulturalita, sekularizácia, radikálne prúdy v náboženstvách). Analyzuje biblické texty ako zdroj pre vývoj religiozity v moderných spoločnostiach a skúma vplyv biblických hodnôt na formovanie náboženskej identity v multikulturálnych spoločnostiach. Viaceré vedecké príspevky vyšli v recenzovaných časopisoch registrovaných vo Web of Science a Scopus. Prítomnosť týchto prác v medzinárodných bázach dokladá ohlas a recepciu výskumu aj mimo Slovenska, o čom svedčí množstvo citácií v zahraničných publikáciách a zborníkoch. Celkovo možno publikačnú činnosť doc. Márie Kardis hodnotiť ako konzistentnú a interdisciplinárne ukotvenú. Mnohé výstupy priamo reflektujú aktuálne interakcie medzi náboženskými a kultúrnymi faktormi, s dôrazom na moderné výzvy, akými sú globalizácia a multikulturalita, sekularizácia, či nárast radikálnych fundamentalistických tendencií.

Ďalšie odborné, resp. vedecké aktivity inauguranta

Musím taktiež zdôrazniť vedeckú projektovú činnosť uchádzačky, ktorá obsahuje domáce a zahraničné projekty, projekty zamerané na regionálnu históriu v oblasti interetnického a multikultúrneho výskumu. V dnešnom modeli vysokého školstva a vedecko – výskumnej oblasti členstvo vo výskumných projektoch je nevyhnutnou súčasťou vedeckého poznania, prepojenia teoretických poznatkov s praxou (hospodársky sektor), ako aj užitočnosti vedy ako takej. Z obsahu prezentovaných projektov je zrejmé, že činnosť doc. ThDr. Márie Kardis, PhD. má popri interdisciplinárnom zábere jasné ťažisko v teologickej a biblickej sfére. Jej projektové aktivity sa priamo či nepriamo dotýkajú vybraných otázok kresťanskej tradície, náboženskej identity a výkladu biblických textov, pričom sa zameriavajú na prepojenie akademického výskumu s praktickými prínosmi pre cirkevný a verejný život. Medzi zahraničné projekty osobitná pozornosť patrí vedeckému projektu *Kultúrne laboratórium Cirkvi*, financovanému Americkou biskupskou konferenciou, na podporu a rozvoj doktorandského štúdia v študijnom programe Katolícka teológia na GTF PU vPrešove, v duchu obnovy systému cirkevných štúdií.

Vedecké zámery, na ktorých sa podieľa ako zodpovedná riešiteľka či spoluriešiteľka (napr. *Religiozita v kontexte paradigmy sociálnej zmeny, Jednota v rôznorodosti*), často začleňujú biblickú perspektívu do širších interkultúrnych a sociálnych analýz. V rámci grantov KEGA sa venuje rozvoju doktorandských a vysokoškolských študijných programov s dôrazom na ich interdisciplinárne ukotvenie (napr. projekt KEGA Laboratórium interkulturality). Táto aktivita

priamo posilňuje biblicko-teologické vzdelávanie vo forme inovatívnych edukačných metodík (LMS systémy, nové učebné materiály). Realizované projekty prispievajú k skvalitneniu prípravy študentov teológie, európskych štúdií a príbuzných odborov, a to aktualizáciou kurikula a využívaním moderných digitálnych nástrojov. Viaceré z grantových schém (napr. Interreg Pl-Sk, či Visegrad Fund) zrkadlia cirkevné a náboženské aspekty v kontexte medzinárodných výziev, ako je sekularizácia, migrácia či formovanie postkomunistickej spirituality (projekt Christian Churches in Post-Communist Slovakia). Tieto aktivity sa opierajú o výskum biblických a historicko-teologických základov kresťanskej viery a skúmajú ich roly pri budovaní dialógu a porozumenia naprieč rôznymi kultúrami a vierovyznaniami. Výsledkom je projektová činnosť, ktorá prispieva k obohateniu teologickej a biblickej reflexie v slovenskom i medzinárodnom prostredí. Doc. Mária Kardis ju zároveň dopĺňa o interdisciplinárnu a prakticky orientovanú dimenziu, čím posúva akademické poznatky smerom k formovaniu študentov ako aj širšej verejnosti.

Aktivity doc. ThDr. Márie Kardis, PhD. v oblasti expertíznej, posudzovacej a poradnej činnosti poukazujú na jej široké odborné uznanie, ktoré prekračuje rámec klasického vysokoškolského pedagóga či vedeckovýskumnej práce. Na jednej strane zastáva dôležité funkcie v rôznych akreditačných, grantových a výberových komisiách (Poľská Akreditačná Komisia, výberová komisia pre projekty KA1 a KA2, Grantová agentúra na Prešovskej univerzite a pod.), na druhej strane sa ako koordinátor či odborný posudzovateľ projektov (najmä v oblasti KEGA a interkultúrneho vzdelávania) aktívne zapája do tvorby strategických materiálov a posudzovania výskumných zámerov. Funkcie v rámci rôznych univerzitných rád (Vedecká rada PU, Rada pre vnútorný systém kvality PU, prorektorka pre zahraničie a vonkajšie vzťahy), či členstvo v redakčných radách (Theologos, Teologický časopis, Acta theologica et religionistica, atď.) poukazujú na jej vplyv pri vytváraní koncepcií rozvoja nielen vlastnej fakulty, ale aj širšieho univerzitného a ekleziálneho prostredia.

V dodatku jej pôsobenie vo Výbore Slovenskej biblickej spoločnosti či Rade Katolíckeho biblického diela, ktoré odrážajú jej biblicko-teologickú erudíciu a snahu o priblíženie Svätého písma do rôznych kontextov (prekladové a edukačné projekty, podpora biblického apoštolátu). Uvedené pôsobenie v radách, komisiách a odborných grémiách potvrdzuje, že uchádzačka o profesúru má široký prehľad o aktuálnych trendoch vo vzdelávaní, výskume a pastoračnej praxi, dokáže prinášať strategické riešenia a plnohodnotne prispieva k tvorbe koncepcií nielen vo svojom študijnom odbore, ale aj v širšom spoločenskom a akademickom prostredí.

Záver

Týmto posudkom potvrdzujem, že na základe uvedených skutočností a po dôkladnom oboznámení sa s pedagogickým pôsobením, ako aj s vedecko-výskumnou a publikačnou činnosťou inaugurantky a v súlade s predmetnou národnou i inštitucionálnou legislatívou uchádzačka spĺňa kritériá podmienok na získanie vedecko-pedagogického titulu profesor, schválené Vedeckou radou Prešovskej univerzity v Prešove. Konštatujem, že inaugurantka vykonáva vedecko-pedagogickú činnosť v rozsahu určenom kritériami a je uznávanou vedecko-pedagogickou alebo vedeckou osobnosťou. Na základe vyššie uvedených argumentov

odporúčam,

aby po úspešnom inauguračnom konaní bola doc. ThDr. Mária Kardis, PhD. vymenovaná za profesorku v odbore habilitačného konania a inauguračného konania Katolícka teológia v zmysle § 76 Zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v súlade s Vyhláškou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 246/2019 o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov a umelecko-pedagogických titulov docent a profesor.

V Prešove, 24.3. 2025

Dr. h. c. prof. PhDr. ~~P~~eter Kónya, PhD.